

HORIA CORCHEȘ, MONICA HALASZI, LAURA-MARIA IERULESCU

Limba și literatura română

5

Amplificatorul de competențe

Conform
noii programe

art
educațional

Prefață 7

UNITATEA 1

Comunicarea orală

SURSE 10

1. Fotografie • 2. Interacțiune verbală • 3. Interviu
• 4. Discuție telefonică • 5. Prezentare

COMUNICARE 12

Interacțiunea verbală • Receptarea și producerea mesajului oral

FONETICĂ 15

Vocale, consoane, semivocale • Corespondența sunet – literă • Silaba • Accentul

REDACTARE 20

E rândul tău să comunici!

UNITATEA 2

Textul literar. Textul nonliterar

SURSE 22

1. Fotografie • 2. Ilustrație dintr-un roman grafic
• 3. Reclamă • 4. *Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele* de Matei Vișniec • 5. *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupéry

LECTURĂ 26

Textul literar • Textul nonliterar

LIMBA ROMÂNĂ 34

Cuvântul – forma și conținutul • Sinonime • Antonime
• Câmpul lexical

REDACTARE 40

Semnele de punctuație • Etapele scrierii. Relatarea unei experiențe personale

UNITATEA 3

Textul narativ

SURSE 44

1. Fotografie • 2. Hartă • 3. *Vând kilometri* de Mihai Barbu
• 4. *Toate pânzele sus!* de Radu Tudoran • 5. *Insula delfinilor albaștri* de Scott O'Dell

LECTURĂ 50

Textul narativ

LIMBA ROMÂNĂ 60

Modurile indicativ și imperativ. Forme verbale personale și forme verbale nepersonale. Verbele auxiliare *a fi*, *a avea*, *a vrea* • Timpurile verbale • Numărul și persoana verbului • Predicatul verbal

REDACTARE 68

Folosirea cratimei, despărțirea în silabe

UNITATEA 4

Textul descriptiv (literar/nonliterar)

SURSE

72

1. Fotografie
2. Arborele genealogic al lui Harry Potter
3. *Iată cum a ajuns să arate astăzi conacul copilăriei din „La Medeleni”* de Cătălin Hopulele
4. *Ulița copilăriei* de Ionel Teodoreanu
5. *Charlie și fabrica de ciocolată* de Roald Dahl

LECTURĂ

78

Textul descriptiv • Personificarea • Comparația

LIMBA ROMÂNĂ

87

Substantivul (genul, numărul) • Articolul hotărât și articolul nehotărât • Prepoziția • Posibilități combinatorii ale substantivului • Atributul

REDACTARE

93

Descrierea unui loc • Semnul de punctuație „două puncte”

UNITATEA 5

Textul în versuri

SURSE

96

1. Jocul Dixit
2. Afișe
3. Articolul de dicționar
4. *Cartea cu Apolodor* de Gellu Naum
5. *Cum a furat Grinch Crăciunul* de Dr. Seuss

LECTURĂ

100

Articolul de dicționar • Poezia

LIMBA ROMÂNĂ

105

Pronumele personal • Pronumele personal de politețe • Numeralul

REDACTARE

111

Folosirea virgulei

UNITATEA 6

Participant versus personaj

SURSE

114

1. Fotografie
2. Caricatură
3. Desen
4. *Discuție între M. Cristinel, elev în clasa a II-a, și A.P.*
5. *Cavalerul dreptății* de Mircea Sântimbreanu
6. *Micuțul Nicolas* de René Goscinny și Jean-Jacques Sempé

LECTURĂ

119

Participant versus personaj

LIMBA ROMÂNĂ

130

Adjectivul • Articolul demonstrativ

REDACTARE

136

Redactarea unor texte pe baza unui plan de idei • Descrierea unei ființe reale

UNITATEA 7

Textul continuu, discontinuu și multimodal

SURSE	140
1. Fotografie • 2. Ambalaj • 3. Text explicativ • 4. <i>Búbico</i> de I.L. Caragiale • 5. <i>Angry birds. Red în... nebunia comenzilor prin poștă</i> – bandă desenată	
LECTURĂ	155
Textul continuu • Textul discontinuu • Textul multimodal	
LIMBA ROMÂNĂ	165
Propoziția • Enunțul	
REDACTARE	170
Inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme	

ÎN CE FEL? DE CE? CU CE RĂMÂN?

Câteva cuvinte despre utilizarea cu succes a Amplificatorului de competențe

Inventat special pentru minți tinere și curioase ca ale voastre, vă prezentăm în premieră amplificatorul de competențe – cartea care vă ajută să ajungeți rapid la cele mai importante lucruri pe care le aveți de învățat la această disciplină, să le înțelegeți și să vi le însușiți, profitând apoi din plin de utilitatea lor în viața voastră de zi cu zi! Pentru că limba și literatura română reprezintă nu doar seturi de conținuturi care trebuie învățate, ci și tot atâtea moduri prin care puteți cunoaște lumea, tot atâtea canale subtile prin care puteți ajunge să o înțelegeți și să o interpretați.

Ne propunem, așadar, să vă provocăm la lectură, să vă stârnim curiozitatea, să vă ghidăm privirea spre lucrurile interesante din jur și, nu în ultimul rând, să vă încurajăm să priviți în mintea și în sufletul vostru. Amplificatorul de competențe vă va propulsa inteligent spre dobândirea competențelor prevăzute de programa școlară, dar vă va trimite o idee mai sus, tratând conținuturile din perspectiva a ceea ce pot face acestea pentru adaptarea voastră în secolul vitezei și pentru dezvoltarea voastră frumoasă ca oameni.

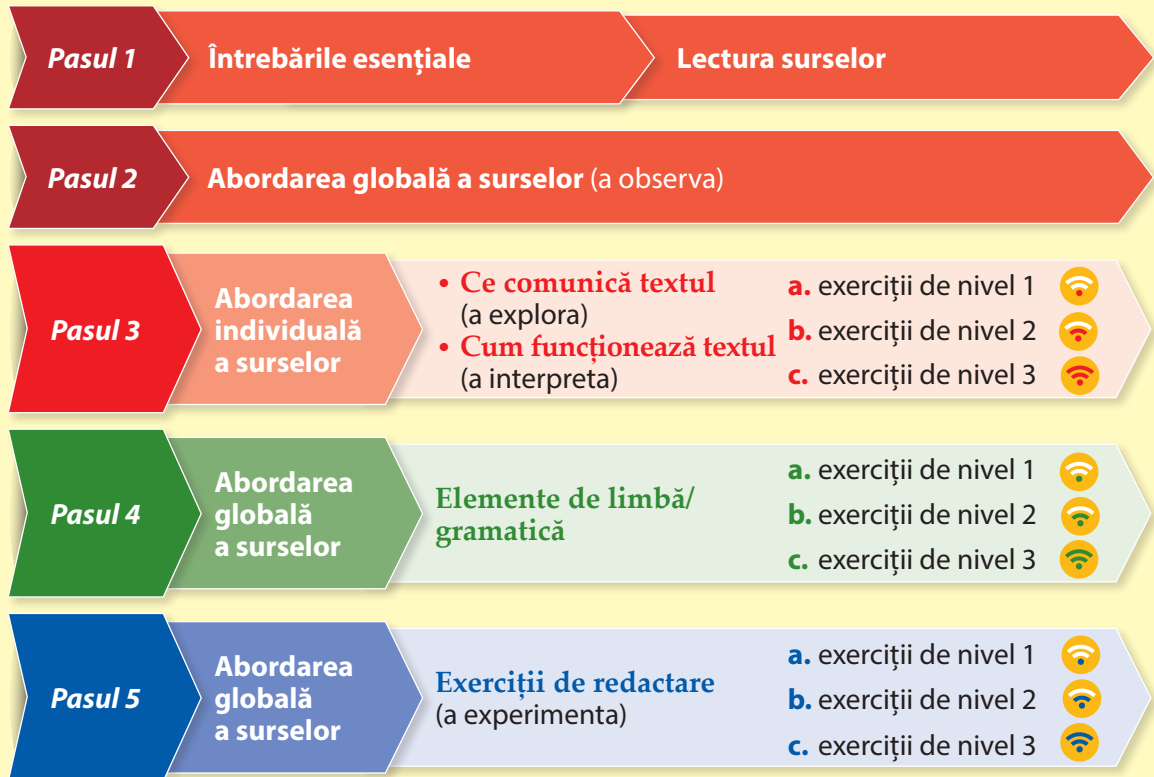
De aceea, începem altfel, cu niște întrebări bine puse, plasate la începutul fiecărei unități, *întrebările esențiale*. În cuprinsul capitolului veți descoperi, parcurgând exercițiile propuse, toate răspunsurile de care aveți nevoie. Nu veți citi doar un singur text-suport, așa cum v-au obișnuit manualele, ci 4–5 *texte*, tot atâtea surse care vă vor ajuta să înțelegeți din mai multe perspective pe de o parte conținuturile din programă și, pe de altă parte, lumea contemporană, fiindcă sursele nu sunt doar de natură literară, ci și nonliterară sau vizuală. Nici textele propuse nu sunt cele cu care v-ați obișnuit. Vă propunem să citiți nu doar autori români clasici, ci și autori contemporani, nu doar texte frumoase din literatura noastră, ci și din cea universală.

Veți parcurge trei secțiuni mari: **Lectură**, **Limba română** și **Redactare**, trecând printr-o serie de exerciții care vă vor ajuta, pe rând, să înțelegeți ceea ce citiți (*Ce comunică textul*, *Cum funcționează textul*), să vă exprimați corect și să scrieți coerent și creativ orice mesaj pe care doriți să-l transmiteți. Exercițiile din fiecare secțiune sunt grupate pe *trei niveluri de dificultate*: trecând prin nivelul simplu (🟡), veți ajunge cu siguranță la cel complex (🔴). De asemenea, puteți recapitula principalele noțiuni teoretice de care aveți nevoie parcurgând rubrica *Amintește-ți*.

Este vorba, aşadar, despre câţiva paşi prin care vă invităm:

- să *observaţi* (din afara textului);
- să *exploraţi* (din interiorul textului);
- să *interpretaţi* (de pe marginea textului);
- să *experimentaţi* (de dincolo de text).

Vă puteţi orienta inteligent citind următoarea hartă a unei unităţi.

Autorii

Comunicarea orală

Surse

- 1 FOTOGRAFIE
- 2 INTERACȚIUNE VERBALĂ
- 3 INTERVIU
- 4 DISCUȚIE TELEFONICĂ
- 5 PREZENTARE

ÎNTREBĂRI ESENȚIALE

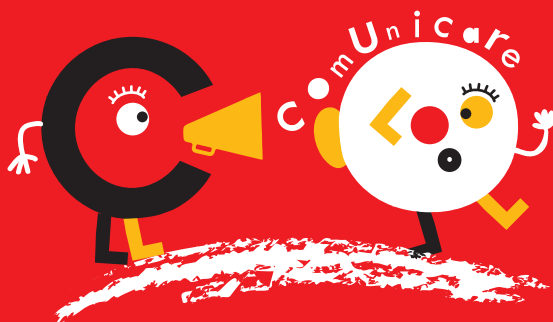
COMUNICARE

- știi să identifici informațiile dintr-un mesaj oral?
- știi să identifici vorbitorul și ascultătorul?
- știi să aplici regulile de acces la cuvânt?
- știi să-ți exprimi emoțiile?
- știi să povestești oral?
- știi să interacționezi verbal cu un interlocutor?
- știi să identifici elemente nonverbale și paraverbale în comunicare?

FONETICĂ: Tipuri de sunete: vocale, consoane, semivocale

- Corespondența sunet–literă ● Silaba ● Accentul

- știi să identifici corespondența dintre sunet și literă?
- știi să sesizezi vocalele?
- știi să sesizezi consoanele?
- știi să sesizezi semivocalele?
- știi să accentuezi corect cuvintele?

1 FOTOGRAFIE

2 INTERACȚIUNE VERBALĂ

3 INTERVIU

– Spuneați că părinții n-au intrat într-o librărie pentru că nu era locul lor. Dumneavoastră când ați intrat?

– Nici eu nu prea intram în librării. Mă duceam la biblioteca școlii să-mi iau cărți. Apoi, la biblioteca din cartier. Dacă treceai șoseaua Ștefan cel Mare – care era pe jumătate cât e acum, înainte de a fi lărgită –, la parterul unui bloc se afla biblioteca. Era acolo un bibliotecar care nu scotea niciodată o vorbă, iar înăuntru era o cămăruță care avea cărți pe toți pereții. De la jumătatea liceului însă, mi-am luat cărțile de la Biblioteca Municipală.

– Nu vă cumpărați cărți?

– În tot timpul liceului, mama mi-a dat câte trei lei în fiecare zi. Îmi ajungeau să-mi cumpăr un cico sau o frucola și-un pateu cu brânză. Alți bani n-am avut până am luat bursă la facultate, așa că-mi era greu să-mi cumpăr cărți. Până aproape de sfârșitul liceului, cred că n-am avut acasă mai mult de o sută, o sută cincizeci de cărți. Cumpăram, în schimb, colecții de broșurele: „Povestiri științifico-fantastice” și „Clubul temerarilor”. La un moment dat, un văr mi-a dat vreo 30 de fascicule din „Povestiri SF”. Cred că eram în clasa a II-a. A fost literatura mea, cea care îmi oferea tot ce-mi trebuia în momentul acela: adrenalină, frică, fascinație, nopți nedormite. Toate spaimele copilăriei mele au venit de acolo. Frica mea de fantome și de *aliens* a venit de acolo.

(Fragment extras dintr-un interviu cu Mircea Cărtărescu din studioul Adevărul)

4 DISCUȚIE TELEFONICĂ

- Alo, Ilinca?
- Bună, Iulia. Ce bine-mi pare să te aud! Chiar mă gândeam la tine.
- Serios?
- Da.
- De ce te gândea?
- Păi... Știi că mâine e ziua de naștere a Alexiei...
- Da...
- OK. Ei îi place să citească, doar știi...
- Așa e.
- Vreau... Hm... Aș vrea să-i cumpăr o carte. Am intrat în librărie și mi-a atras atenția o carte cu copertă albastră. *Minunea*. Am citit ce scria pe coperta a patra și mi s-a părut interesantă. Oare o fi citit-o? Mă gândeam că tu trebuie să știi...
- Nu, nu a citit-o, dar știu că își dorea să o citească. A auzit că este o carte super.
- Ce bine că mi-ai spus! Fug să o cumpăr. Să nu-i spui nimic până mâine. Să fie surpriză! Dar... Ilinca, de ce m-ai sunat?
- Aa, nimic important. Vorbim mai târziu. Du-te să cumperi cartea. Pa!
- Paa!

(Transcrierea unui dialog)

5 PREZENTARE

– Vreau să vă prezint astăzi o carte. Este o carte pe care am citit-o în vacanța de vară și care mi-a plăcut tare mult. Se numește *Minunea* și a apărut la Editura Arthur în 2013. Este, de fapt, primul roman scris de graficiană R.J. Palacio din New York și s-a născut în urma unei întâlniri minunate cu o fetiță aflată în fața unui chioșc de înghețată. În romanul acesta este vorba despre August Pullman, Auggie pentru apropiați, elev în clasa a V-a la Școala Beecher, un copil cu o diformitate facială pe care și-o asumă și despre care ajunge să vorbească astfel: *Nu vă voi descrie cum arăt. Indiferent ce grozăvie v-ați imagina, probabil că este mai rău.* Deși are această diformitate, Auggie este un băiat normal, cu preocupări normale pentru orice copil de azi: are cont de Facebook, este fan *Războiul stelelor*, suferă când cățelușa familiei moare, face proiecte pentru școală, merge în tabără și în excursii. Ceea ce mi s-a părut genial la romanul acesta este că are mai mulți povestitori. Normal, unul dintre ei este Auggie, dar apoi devin pe rând povestitori Via, sora lui Auggie, pentru care acesta este *Soarele* în jurul căruia gravitează întreaga familie, Summer, prietena lui Auggie, Jack, prietenul care-l trădează, Justin, iubitul Viei. Ce mai vreau să vă spun este că *Minunea* este un roman impresionant, pentru copii și oameni mari, care ne învață că nu trebuie să ne lăsăm înșelați de aparențe.

(Transcrierea unei prezentări de carte)

ABORDAREA GLOBALĂ A SURSELOR – IMAGINE, TEXT

- Îți amintesc de ceva sau de cineva imaginile sau textele-sursă?
- Încercuiește litera **A**, dacă enunțul referitor la imaginile și textele-sursă este **adevărat**, sau litera **F**, dacă este **fals**.
 - Fata din imaginea 1 pare să comunice cu cineva.* **A F**
 - În sursa 3, Mircea Cărtărescu vorbește despre copilăria sa.* **A F**
 - Sursele 2, 4 și 5 fac referire la aceeași carte.* **A F**
 - Textul ce reprezintă sursa 5 este transcrierea unei comunicări orale.* **A F**
- Precizează în ce situație a avut loc discuția dintre Ilinca și Lulia.
- Scrive un schimb de replici care ar fi putut continua discuția prezentată de sursa 2.
- Există vreo diferență între discuția purtată de Mircea Cărtărescu și reporter și cea dintre Lulia și Ilinca? Indiferent de răspuns, motivează-ți răspunsul într-un text de 3–5 rânduri.

INTERACȚIUNEA VERBALĂ

Amintește-ți!

Comunicarea este foarte importantă pentru oameni. De fiecare dată când se transmit informații, idei, stări, emoții etc., este vorba de o **situație de comunicare**.

Comunicarea poate fi:

- **verbală**, când se realizează prin intermediul unei limbi cunoscute de participanții la actul de comunicare;
- **nonverbală**, realizată prin intermediul mimicii, al poziției corpului, al gesturilor, al contactului vizual etc.;
- **paraverbală**, realizată prin intonație, prin intensitatea vocii sau prin ritmul vorbirii.

Comunicarea verbală poate fi orală sau scrisă.

Comunicarea orală presupune comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.

Participanții la o situație de comunicare orală pot îndeplini rolurile de **vorbitor** și **ascultător**.

Comunicarea orală este construită în jurul actelor de limbaj (*a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara* etc.).

Comunicarea emoțiilor înseamnă să exprimi ceea ce simți. Emoțiile pot fi transmise prin cuvinte, prin gesturi, expresii ale feței sau simboluri (emoticoane).

- Completează tabelul, referindu-te la sursa 2.

	sursa 2, imaginea a	sursa 2, imaginea b
Cine este vorbitorul?		
Cine este ascultătorul?		
Ce act de limbaj identifici dintre <i>a afirma, a întreba, a recomanda, a promite</i> ?		
La ce se referă replica?		
Care este calea de comunicare?		

- În cele două imagini de la sursa 2, vorbitorul devine ascultător, iar ascultătorul vorbitor. În care dintre sursele date rolurile de vorbitor și ascultător sunt preluate de participanții la discuție?
- Precizează în care dintre sursele date comunicarea se realizează față în față.

4. Situațiile de comunicare prezente în sursele 2–5 reprezintă comunicări orale. Care dintre acestea ar putea ilustra și comunicarea scrisă?
5. Comunicarea se realizează nu numai prin intermediul cuvintelor unei limbi, ci și prin alte mijloace: imagini, sunete, gesturi, mimică, simboluri. Precizează câte o situație în care ai folosit fiecare dintre aceste mijloace de comunicare.

Imagini:

Sunete:

Gesturi:

Mimică:

Simboluri:

6. În imaginea reprezentând sursa 1 există două posibile căi de comunicare. Care sunt acestea?

7. În cazul sursei 5, se poate vorbi de o situație de comunicare? Motivează-ți răspunsul.
8. Bifează enunțurile care se referă la un act de comunicare.

- a.** Alex și Adrian discută în curtea școlii despre ultimul film vizionat.
- b.** Telefonul sună în camera goală.
- c.** Crainicul anunță începerea meciului.
- d.** Ana l-a strigat pe colegul ei, dar el nu a auzit-o.
- e.** Un japonez a întrebat-o ceva pe bunica mea, dar ea nu cunoaște limba japoneză.
- f.** Mașinile claxonau atât de tare, că nu am înțeles ce mi-ai spus.

9. Primul rând al tabelului de mai jos se referă la situația de comunicare prezentată în sursa 4. Completează rândurile și coloanele următoare, apoi propune alte două variante.

Vorbitor	Actul de limbaj	Despre ce comunică	Ascultător	Calea de comunicare	Mijlocul de comunicare
<i>Ilinca</i>	<i>a solicita ajutor</i>	<i>cadou</i>	<i>Iulia</i>	<i>telefon</i>	<i>cuvinte</i>
<i>un profesor</i>	<i>a informa despre regulile activităților în grup</i>	<i>activitățile în grup</i>	<i>elevii</i>	<i>aer</i>	
<i>un stomatolog</i>	<i>a recomanda folosirea periuței de dinți electrice</i>	<i>periuța de dinți electrică</i>	<i>un copil</i>		
<i>Alex, elev în clasa a V-a</i>					<i>simboluri, emoticoane, cuvinte</i>
<i>Ioana, elevă în clasa a V-a</i>				<i>scrisoare</i>	

RECEPTAREA ȘI PRODUCEREA MESAJULUI ORAL

Amintește-ți!

Comunicarea verbală se realizează atât în scris, cât și oral.

- Într-o discuție, este important să ne adaptăm limbajul în funcție de partener și de situația de comunicare. Recitește schimbul de replici dintre copil și vânzătoare (sursa 2) și reformulează-l pentru următoarele situații:
 - interlocutorul este colegul de bancă;
 - interlocutorul este mama.
- Notează o idee care se desprinde din replicile vânzătoarei și una care se desprinde din cele ale copilului.
- Privește fotografia de la sursa 1. Imaginează-ți că fata vorbește la telefon cu o colegă de clasă. Formulează șase replici din această conversație, folosind cel puțin două acte de limbaj. Ține cont de toate detaliile din fotografie.

- Notează două informații pe care le poți extrage din prezentarea de carte (sursa 5).
- Comunicarea verbală este însoțită adesea de cea nonverbală: gesturi, mimică, ținuta corpului. Imaginează-ți că tu ești cel/cea care prezintă cartea *Minunea*. Ce gesturi ar însoți prezentarea ta? Cum ar fi expresia feței? Dar poziția corpului? Ce mesaje ar transmite toate aceste elemente de comunicare nonverbală?
- Imaginează-ți următoarea situație: ai laringită și nu poți vorbi. Ai nevoie însă ca dirigintele tău să te învoiască pentru a merge la cabinetul medical. Cum vei proceda?

- În interviul acordat, Mircea Cărtărescu a vorbit despre copilăria sa. Recitește fragmentul, apoi notează, în spațiul de mai jos, patru informații extrase din text.

.....

.....

.....

.....

- Imaginează-ți un monolog telefonic, pornind de la următoarea situație: la sfârșit de săptămână ai fost la bunici și crezi că ți-ai uitat acolo o carte pe care ai împrumutat-o de la biblioteca școlii. Îi suni pe bunici pentru a-i ruga să verifice dacă într-adevăr cartea este la ei. Va trebui să le precizezi despre ce carte e vorba, cum arată coperta și locul în care crezi că ai uitat-o. Oferă cât mai multe detalii.

- Continuă dialogul de mai jos.

— Bună ziua! Mă puteți ajuta, vă rog?

— Cu mare drag. Ce s-a întâmplat?

— Știți,

.....

—

—

—

—

—

VOCALE. CONSOANE. SEMIVOCALÉ

Amintește-ți!

Sunetele limbii române sunt: vocalele, consoanele, semivocalele.

Vocalele sunt sunetele care se pronunță neînsoțite de sunete de sprijin și care pot forma singure o silabă.

Vocalele din limba română sunt: [a], [ă], [î], [e], [i], [o], [u].

Consoanele sunt sunete care nu pot forma singure o silabă și care se pronunță cu ajutorul unei vocale. Consoanele din limba română redactate, de regulă, printr-o singură literă sunt: [b], [k], [d], [f], [g], [h], [j], [l], [m], [n], [p], [r], [s], [ș], [t], [ț], [v], [z].

O silabă conține doar o vocală.

Semivocalele sunt sunete care seamănă cu vocalele, dar care nu pot forma singure o silabă. Acestea se transcriu adăugând o căciuliță deasupra literei: [ë], [ï], [ö], [ü].

Sunetele [a], [ă], [î] sunt întotdeauna vocale.

La sfârșitul unui cuvânt poate să apară uneori un **i** special, numit **i** „șoptit”, ca în cuvântul **cărți**. **i** „șoptit” nu trebuie confundat nici cu o vocală (în cuvântul **fi**, **i** este vocală), nici cu o semivocală (în cuvântul **doi**, **i** este semivocală).

- Încercuiește vocala din fiecare silabă a cuvintelor de mai jos.
fru-co-la ● brân-ză ● vor-bă ● că-mă-ru-ță ● fri-ca
- Desparte în silabe cuvintele de mai jos și identifică vocalele din cadrul acestora.
caut cartier
librărie luat
- Încercuiește cu roșu vocalele și cu verde consoanele din cuvintele date.
Arthur copertă copil editură facultate minune

- Notează felul sunetelor din care sunt alcătuite cuvintele de mai jos, folosind V pentru vocală, C pentru consoană și S pentru semivocală, ca în exemplul dat:

C	A	R	T	E	A
C	V	C	C	S	V

M	I	N	U	N	E	A

S	O	A	R	E

B	I	B	L	I	O	T	E	C	Ă

V	R	Ă	J	I	T	O	A	R	E

5. Subliniază semivocalele din cuvintele date.

cartea *foarte* *jumătatea* *mea* *scotea*
spaimă *gândeam* *măine* *pateu* *știi*

6. Subliniază cuvintele din seria de mai jos, care au la final i „șoptit“.

cărți ● (a) citi ● doi ● hai ● mari ● oameni ● preocupări ● puști ● spui

7. Completează propozițiile de mai jos selectând cuvântul potrivit din enunțul: *Vreau să vă prezint astăzi o carte.*

- În cuvântul _____ există două semivocale.
- În cuvintele _____, _____, _____ există câte două vocale.
- Cuvintele _____ și _____ sunt alcătuite dintr-o consoană și o vocală.
- Cuvântul _____ este alcătuit dintr-o vocală.
- Cuvântul _____ are la final i „șoptit“.

8. Completează enunțurile de mai jos, folosind cuvintele *vocală* sau *semivocală*, astfel încât enunțul să fie corect.

- În cuvântul **știi**, **u** este , în timp ce în **bună** este
- În cuvântul **mea**, **e** este , în timp ce în **lei** este
- În cuvântul **iau**, **i** este , în timp ce în **editura** este
- În cuvântul **lor**, **o** este , în timp ce în **soare** este

9. Arată din ce sunete sunt alcătuite cuvintele date.

adrenalină *șoseaua*
noști *iubitul*

CORESPONDENȚA SUNET – LITERĂ

Amintește-ți!

Litera este semnul grafic al unui sunet. Limba română folosește alfabetul latin. **Alfabetul** actual al limbii române are 31 de litere: *a, ă, â, b, c, d, e, f, g, h, i, î, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, ș, ț, t, u, v, w, x, y, z*. În general, în limba română o literă transcrie un singur sunet, dar există și excepții:

- o literă transcrie mai multe sunete; de exemplu, litera *x* transcrie sunetele [cs] sau [gz];
- un sunet poate fi redat prin mai multe litere; de exemplu, vocala [î] este redată prin literele *î* și *â*, iar consoana [k] poate fi redată prin literele *c*, *q* și *k*.
- grupurile de litere *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi* pot nota:
 - un singur sunet, care este consoana [č] (*ce, ci*), [č̣] (*ge, gi*), [k'] (*che, chi*), [g'] (*ghe, ghi*), atunci când, în silaba din care fac parte, sunt urmate de o vocală, de exemplu: *cea-pă*
 - două sunete, mai precis consoanele [č], [č̣], [k'], [g'] + vocalele [e] sau [i], când în silaba din care fac parte sunt urmate de o consoană, de exemplu: *cen-te-nar*

De obicei, grupurile de litere transcriu un singur sunet atunci când se află înaintea unei vocale. Există și excepții, de exemplu: *a-so-ci-at, ghi-o-cel, li-ce-an, re-gi-u-ne*.

1. Precizează din câte litere sunt alcătuite cuvintele date.

ați

intrat

părinți

sută

temerari

2. Subliniază, în fragmentul următor, cuvintele al căror număr de litere diferă de numărul sunetelor.

Se numește Minunea și a apărut la Editura Arthur în 2013. Este, de fapt, primul roman scris de graficiană R.J. Palacio din New York și s-a născut în urma unei întâlniri minunate cu o fetiță aflată în fața unui chioșc de înghețată.

3. Subliniază, în fragmentul de mai jos, cuvintele în care există un sunet ce poate fi transcris prin litere diferite.

În tot timpul liceului, mama mi-a dat câte trei lei în fiecare zi. Îmi ajungeau să-mi cumpăr un cico sau o frucola și-un pateu cu brânză.

4. Litera **x** se pronunță uneori **cs**, alteleori **gz**. În textul-sursă 5 este folosit cuvântul *excursii*. Cum se pronunță această literă în cazul de față? Dar în cazul următoarelor cuvinte?

axă *examen* *lexic* *pix*
box *exercițiu* *maxilar* *reflux*
fix *galaxie* *mixer* *taxă*

5. Cum se pronunță literele **w**, **y** și **k** din numele orașului *New York*?

6. Încercuiește litera **A**, dacă afirmația este **adevărată**, sau litera **F**, dacă este **falsă**.

Cuvântul *Quatar* conține sunetul [k].

A F

Cuvântul *hobby* conține semivocala [i].

A F

Litera *w* din cuvintele *show* și *watt* transcrie același sunet.

A F

În cuvântul *mâine* există vocala [î].

A F

7. Scrie câte litere și câte sunete sunt în următoarele cuvinte, extrase din textele-sursă.

	litere	sunete
<i>brânză</i>		
<i>cărți</i>		
<i>chiar</i>		
<i>chioșc</i>		
<i>fantome</i>		
<i>frică</i>		
<i>genial</i>		
<i>liceu</i>		
<i>roman</i>		
<i>văr</i>		

8. Menționează câte litere și câte sunete au cuvintele de mai jos.

	litere	sunete		litere	sunete		litere	sunete
ceas	☐	☐	cheag	☐	☐	gheață	☐	☐
cercel	☐	☐	chenar	☐	☐	gheretă	☐	☐
ciur	☐	☐	chiul	☐	☐	ghiont	☐	☐
circ	☐	☐	chirie	☐	☐	ghimpe	☐	☐

9. Construiește câte o propoziție cu pluralul fiecăruia dintre cuvintele *complex, fix, linx*:

.....

SILABA. ACCENTUL

Amintește-ți!

Silaba este formată dintr-o vocală sau dintr-un grup de sunete care conține o vocală. O silabă se pronunță printr-un singur efort expirator.

Cuvintele pot fi formate din una, două sau mai multe silabe.

Accentul reprezintă pronunțarea mai intensă a unei silabe dintr-un cuvânt.

În limba română, accentul nu are loc fix.

1. Bifează enunțurile care sunt adevărate.

- a. Într-o silabă există o singură vocală.
 b. Cuvântul *iar* este alcătuit din două silabe.
 c. Structura *mi-am* este alcătuită din două silabe.
 d. Cuvintele monosilabice nu se despart în silabe.

2. Subliniază cuvintele alcătuite din mai multe silabe și încercuiește cuvintele alcătuite dintr-o singură silabă din fragmentul dat.

Toate spaimetele copilăriei mele au venit de acolo. Frica mea de fantome și de aliens a venit de acolo.

3. Desparte în silabe cuvintele date.

<i>acolo</i>	<i>pereții</i>
<i>niciodată</i>	<i>municipală</i>
<i>vorbă</i>	<i>diformitate</i>
<i>înăuntru</i>	<i>cățelușa</i>
<i>cămăruță</i>	<i>aparențe</i>

4. Desparte în silabe cuvintele alcătuite din mai multe silabe din fragmentul:

A fost literatura mea, cea care îmi oferea tot ce-mi trebuia în momentul acela: adrenalină, frică, fascinație, nopți nedormite. Toate spaimetele copilăriei mele au venit de acolo. Frica mea de fantome și de aliens a venit de acolo...

E RÂNDUL TĂU SĂ COMUNICI!

EXERCIȚII INDIVIDUALE

1. Privește fotografia alăturată. Prezintă oral ceea ce surprinde fotografia, făcând referire la obiecte, la dimensiunea lor etc.
2. Prezintă, în fața colegilor, o situație în care ai trăit una dintre următoarele emoții: bucurie, teamă, tristețe sau furie.
3. Imaginează-ți următoarea situație: unul dintre părinți te roagă să o suni pe mătușa ta și să o anunți că veți trece pe la ea mâine, la ora 17. Îi telefonezi, dar răspunde robotul, așa că te vezi nevoit/ă să-i lași un mesaj. Formulează mesajul, simulând situația dată.

EXERCIȚII ÎN PERECHI

1. **În magazin.** Imaginează-ți următoarea situație: te afli într-un magazin, dar nu găsești un anumit produs, așa că soliciți ajutorul vânzătorului/vânzătoarei. Simulează această situație în fața clasei.
2. **Colegul absent**
 - a. Imaginează-ți următoarea situație: te întâlnești pe stradă cu Răzvan, un coleg de clasă care a lipsit de la școală și îi povestești o întâmplare amuzantă din clasă, petrecută în acea zi, pe care el a ratat-o. Simulează această situație în fața clasei.
 - b. Imaginează-ți următoarea situație: Răzvan, colegul care a lipsit de la școală, îți telefonează și, cu această ocazie, îi povestești o întâmplare amuzantă petrecută în acea zi în clasă.
3. **Întâlnirea**
 - a. Imaginează-ți următoarea situație: în această după-amiază ai întâlnire cu prietenul tău, Horia, în fața cinematografului. O situație neprevăzută te împiedică să mai pleci de acasă. Îi dai telefon ca să îi explici ce s-a întâmplat. Simulează conversația, adaptându-te la situația dată.
 - b. Imaginează-ți următoarea situație: în această după-amiază, ai întâlnire cu prietenul tău, Horia, în fața cinematografului. O situație neprevăzută te împiedică să mai pleci de acasă. Îi dai telefon, dar cea care răspunde este mama lui. Simulează conversația, adaptându-te la situația dată.

EXERCIȚII ÎN GRUP

1. **Joc de rol. În familie.** Împărțiți-vă în grupe de câte patru elevi, fiecare jucând rolul unui membru al familiei: tatăl, mama, copilul și bunicul/bunica. Copilul trebuie să-și convingă părinții să-i dea voie să plece la o petrecere. Este aniversarea unui coleg de clasă care împlinește 11 ani.
2. **Povestea personajelor.** Așezați-vă într-un cerc. Gândiți-vă fiecare la un personaj (dintr-o carte pe care ați citit-o, dintr-o bandă desenată, dintr-un spectacol la care ați fost sau dintr-un film pe care l-ați văzut, chiar dintr-un film de desene animate). Unul dintre voi se va plimba în interiorul cercului și va începe povestea personajului la care s-a gândit, ca în exemplul:

A fost odată o fetiță numită Scufița-Roșie. Într-o zi, mama ei a trimis-o cu un coș de bunătăți la bunica. Pentru a ajunge la ea, fetița trebuia să treacă printr-o pădure. La plecare, mama Scufiței-Roșii i-a spus să aibă grijă să nu se abată din cale și să nu stea de vorbă cu nimeni. Scufița a promis că așa va face și a plecat. La un moment dat, dintr-un tufiș îi apare în cale...

În acest moment, elevul care povestește se va opri în fața altuia, care va trebui să continue povestea, în același mod, dar incluzând în acțiune personajul la care s-a gândit, ca în exemplul:

...Pinocchio. Pinocchio tocmai fugise de acasă și se ascunsese în pădure, iar atunci când a văzut o fetiță s-a gândit să ceară ajutor...

Continuați povestea personajelor până când toți elevii vor intra în joc.